

Till

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

u.gv.remissvar@regeringskansliet.se

Almega Utbildnings yttrande över delbetänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37)

Almega Utbildning (nedan kallat förbundet) har getts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37) och vill framföra följande.

Vi behöver hitta långsiktiga spelregler för hur vi bedriver förskola och skola i Sverige. Vi är beredd att ta vårt ansvar för att skapa ett hållbart skolsystem och säkerställa att det inte finns utrymme för oseriösa aktörer eller lycksökare. Förbundet har initierat en uppförandekod vilken börjar gälla från och med den 1 juni 2025 för förbundets samtliga medlemmar. Denna uppförandekod inkluderar etiska riktlinjer och är ett ramverk för medlemmars etiska agerande och riktar sig till alla som är anslutna till förbundet. Till detta finns också ett etiskt råd som ska överse hur medlemsföretagen följer uppförandekoden och granska enskilda ärenden.

Vi kan konstatera att Sveriges friskolor bidrar till att utveckla kunskap även inom den kommunala skolan. Vi kan också konstatera att fristående skolor rent kunskapsmässigt klarar sig bättre än den kommunala skolan. I de fristående verksamheterna finns en enorm styrka som främjar hela det svenska skolväsendet. Vi anser att barn och elever är unika och har olika behov när det gäller utbildning. Åtta av tio elever som har valt en enskild huvudman går i en aktiebolagsdriven sådan. Det är deras förskolor och skolor förslagen i utredningen handlar om. Vår uppfattning är att företag behövs inom skolsektorn eftersom vi anser att det behövs mer innovation och framåtdrift i skolan, inte mindre. Vi anser också att svensk skola behöver större valfrihet - inte färre alternativ.

Det finns delar i utredningen som vi välkomnar, men tyvärr kommer ett flertal av de förslag som utredningen lägger att öka byråkratiseringen, slå sönder fungerande skolverksamhet och minska elevernas och föräldrarnas valfrihet.

Ett av utredningens största tillkortakommanden är att man inte lägger förslag och definiera vad som avses med god kvalitet. I brist på detta utgörs

definitionen av Skolinspektionens granskningar. Det innebär att man duckar för den fråga som borde prioriteras högst av politiker, det vill säga att alla elever går i en skola som håller hög kvalitet. Utredningens brister här innebär även att det saknas proportion i utredningens förslag.

Dålig kvalitet ska inte accepteras i förskolan eller skolan – oavsett huvudman. Det får inte finnas dåliga förskolor och skolor. Vi välkomnar tydliga sanktioner och effektiva verktyg för verksamheter som inte fungerar eller som uppvisar dålig kvalitet.

Där kvaliteten brister bör det finnas sanktioner för att åtgärda problemen, där den mest långtgående konsekvensen bör vara att stänga ner en förskola eller en skola, inte att begränsa värdeöverföringar och vinstuttag.

Sammanfattning

Almega Utbildning avstyrker utredningens förslag om

- Förbud av mottagande av statsbidrag vid värdeöverföring.
- Förbud av mottagande av statsbidrag vid kvalitetsbrist.
- Återkrav av bidraget om huvudmannen gör en värdeöverföring.
- Värdeöverföringsförbud vid nyetablering.
- Att värdeöverföringsförbud ska gälla under fem år när en enskild huvudman fått en ny ägare.
- Värdeöverföringsförbud vid brister.
- Att det ska införas ett krav på särredovisning per skola och förskola. Förbundet anser vidare att om förslaget ändå ska genomföras, bör det även gälla kommunala skolhuvudmän.
- Återkrav av kommunala bidrag.
- Tiden för ikraftträdande

Almega Utbildning tillstyrker utredningens förslag om

- Att en enskild huvudman måste vara en juridisk person
- Att för att godkännas som huvudman enligt skollagen måste en enskild vid ansökan ha för avsikt att bedriva verksamheten långsiktigt.
- Att enskilda huvudmän i god tid ska informera om avveckling av fristående skolenheter.
- Att införa sanktionsavgifter, men anser att utformningen av sanktionssystemet är viktigt. Det behöver vara legitimt, transparent och förutsägbart.
- Att det ska bli lättare att besluta om återkallelse av godkännande, statliga åtgärder för rättelse eller verksamhetsförbud.
- Införande av tvångsförvaltning av fristående skolor. Tvångsförvaltning bör dock endast användas som en sista utväg för att säkerställa att elever inte drabbas vid allvarliga missförhållanden.

- Att Skolinspektionen ska ha rätt att intervjua elever under 16 år utan vårdnadshavarens samtycke.

Övergripande om utredningens förslag

Förslagen i betänkandet *Skärpta villkor för friskolesektorn* (SOU 2025:37) riskerar att slå hårt mot en stor del av Sveriges fristående förskolor och skolor – och därmed drabba eleverna och medarbetarna i dessa verksamheter. För att lösa de problem som rör några enstaka skolor föreslår utredningen åtgärder som slår blint mot hela friskolesektorn. Det hotar valfriheten, pressar undan mångfalden och försvårar för seriösa aktörer att bedriva och utveckla kvalitativ undervisning. Förslagen kommer att slå särskilt hårt mot de många små fristående förskolorna och skolorna genom att öka byråkrati och genom att sätta de ekonomiska förutsättningarna på spel.

Förbundet upplever också en tydlig motsättning mellan utredningens förslag å ena sidan och det övergripande syftet som uttrycks i dess direktiv. Utredningen lämnar förslag för hur vinstutdelning och värdeöverföring ska förbjudas alternativt försvåras. Effekten av förslagen är att det blir mindre attraktivt för större skolhuvudmän att driva fristående skolor. Utifrån direktiven är det tydligt att det också är en önskad effekt.

Utredningens förslag slår dock ännu hårdare mot mindre skolhuvudmän. De ekonomiska konsekvenserna av förslagen riskerar leda till att de inte längre klarar av att bedriva verksamheten. Snarare än att utforma regler som gör att välfungerande fristående skolor får rätt förutsättningar görs försök att försvåra för större aktörer i en ansats att göra det relativt enklare för de mindre aktörerna. Resultatet blir alltså det motsatta.

Det allvarligaste förslaget från utredningen är det om att förskolor och skolor som tar emot statsbidrag – exempelvis för undervisningsutveckling eller specialpedagogik – inte ska kunna göra någon form av värdeöverföring. Det kommer att slå hårt mot samtliga fristående förskolor och skolor men särskilt mot de små verksamheterna som redan verkar på små marginaler och som ofta är beroende av statsbidrag. Statsbidragen står för cirka åtta procent av intäkterna för fristående förskolor och skolor och ofta mer för skolor med utmanande elevunderlag. För dessa kan förslaget komma att innebära nedläggning. Att ställa statsbidrag – som är en självklar del av finansieringen av svensk skolfinansiering – mot aktiebolag som företagsform är orimligt och djupt missriktat. Det är inte bolagsformen som avgör kvaliteten på undervisningen. Förslaget riskerar att slå ut välfungerande små förskolor och skolor som i dag erbjuder undervisning med högt förtroende bland elever och föräldrar. Förslaget är därmed inte förenlig med en bibehållen mångfald av aktörer.

Vi kan också konstatera att aktiebolagsformen är den vanligaste bland alla driftsformer för fristående skolor – och för all enskild verksamhet. Det är inte någon slump.

Aktiebolaget är den absolut enklaste och mest transparanta formen att driva verksamhet i och innebär också ett skydd för de enskilda personer som väljer att följa en dröm och starta en verksamhet. Aktiebolagsformen är också välreglerad i Sverige. Den som startar en förskola eller skola för att bedriva den allra bästa utbildningen för eleverna kan då göra det på ett enklare sätt än någon annan driftsform, samt lättare få ihop det kapital som krävs genom att fler kan tänka sig att investera i ett aktiebolag. Det är olyckligt att just aktiebolagsformen blir så utsatt genom förslagen i utredningen, då syftet med aktiebolag för fristående skolor huvudsakligen inte är vinst, utan just möjligheten till en trygg driftsform.

Förbundet delar ambitionen att alla skolor ska hålla hög kvalitet och är positiva till att verktygen mot brister stärks – till exempel genom ökade möjligheter till viten och sanktioner, men de övriga förslagen träffar inte bara de skolor som missköter sig. De slår rakt in i den del av sektorn som i dag fungerar väl, levererar goda resultat och har elevernas och föräldrarnas förtroende. Det är att rikta skarp lagstiftning mot fel mål och riskera stora konsekvenser för svensk skola som helhet.

Proportionalitetsprincipen

Utredningen föreslår omfattande ingrepp och begränsningar i fristående skolhuvudmäns ägares och lednings gängse möjligheter att förfoga över verksamhetens medel - och tillika utökade krav på redovisning och revision som ska ge möjlighet för utomstående att granska att dessa nya begränsningar inte överträds. Alltså kraftiga inskränkningar i den grundlags-EU-stadge- och Europakonventionsskyddade äganderätten jämfört med vad som gäller för skolhuvudmän idag och för företag som verkar inom andra samhällssektorer.

Det finns en proportionalitetsprincip vid myndighetsutövning som för svensk del kommer till uttryck bl.a. i 2 kap. 21 § regeringsformen och 5 § förvaltningslagen, men även, med mer direkt bäring på detta utredningsförslag, i Europadomstolens praxis gällande hur Europakonventionens regler om skydd för äganderätten ska tolkas i anslutna stater. Den innebär att om staterna har önskemål om att, med stöd i det allmännas intresse, göra inskränkningar i den konventionsskyddade äganderätten behöver proportionaliteten av detta bedömas i tre steg (jämför utredningens avsnitt 3.4.1):

1. Uppnås verkligen målet med den vidtagna/föreslagna lagstiftningen/beslutet?
2. Finns det mindre ingripande medel för att uppnå samma, legitima syfte?
3. Vilka intressen står på spel och hur viktiga är de sinsemellan?

Trots att utredningen alltså tydligt lyfter dessa förutsättningar, kan vi inte se att någon sådan proportionalitetsbedömning sedan görs utifrån det generella skyddet för äganderätten. Utredningen resonerar däremot i proportionalitetstermer i flera andra sammanhang, exempelvis utifrån EU:s

regler om näringsfrihet och rörligheten för kapital (s. 283 f), gällande användande av vite (s. 371) och hörande av omyndiga elever (s. 416).

Vi uppfattar att detta är en stor brist både i tydligheten i direktiven till utredningen och i hur den sedan har genomförts. Kvalitetsproblem i den svenska skolan har framkommit både i forskningen, i Skolinspektionens och kommunernas tillsynsverksamhet och av media, och det är högst angeläget att både verksamhetsutövare, tillsynsmyndigheter och lagstiftare arbetar systematiskt med att komma åt de brister som upptäcks. Men trots att brister inom skolan i enstaka, medialt uppmärksammade fall och som en del av en ideologiskt färgad retorik numera regelmässigt sammanknippas med ”vinster i välfärden”, känner vi inte till att brister i skolkvalitet eller regelefterlevnad med någon vetenskapligt förankrad metodik har kunnat kopplas till att en mycket begränsad del av utbildningssektorns omsättning som delas ut till fristående huvudmäns ägare.

Friskolornas vinstutdelning uppgår till mindre än en promille av de samlade investeringarna i verksamheten och vi vill alltså understryka att vi inte kunnat se att det någonstans är visat att detta skulle vara en företeelse som påverkar utbildningskvaliteten i svensk skola negativt på ett generellt plan. Det är så vitt vi känner till inte ens påvisat att det existerar någon koppling mellan uttaget av vinst och en lägre utbildningskvalitet eller sämre regelefterlevnad hos de enskilda skolhuvudmän som väljer att dela ut vinstmedel till sina ägare – eller för den delen motsatt, en mer högkvalitativ verksamhet hos de aktörer som inte delar ut någon vinst.

I ännu mindre grad är det visat att vinstutdelning, då sådan ändå förekommer, eller för den delen större skolhuvudmäns möjlighet att flytta resurser mellan olika enheter i deras verksamhet, skulle vara ett större hot mot verksamhetens generella kvalitet än sådant ineffektivt beslutsfattande och suboptimerad resursanvändning som återkommande uppdagas i offentlig verksamhet. Att rikta begränsande insatser ensidigt mot skolväsendets fristående huvudmän i akt och mening att komma åt felaktig resursanvändning eller slöseri torde bara av den anledningen vara tveksamt.

Om man inte ens tagit reda på att det existerar en kausalitet mellan friskoleägares vinstuttag och kvalitetsbrister inom utbildningssektorn, är det mycket svårt att hävda att de omfattande inskränkningar man vill införa i den grundlagsfästa äganderätten för att komma till rätta med detta, är proportionerliga på det sätt som Europadomstolen menar ska ske. Att bringa klarhet i om problemet ens föreligger och hur stort det i så fall är borde således ha varit utredningens första uppgift - och en högt prioriterad sådan.

Rättsosäkert utan definierat kvalitetsbegrepp

Skolinspektionen har tidigare varnat för bristfällig ekonomisk buffert i många skolor. I stället för att stärka deras motståndskraft lämnas förslag som drar undan möjligheterna till stabilitet och långsiktig utveckling.

Ett av förslagen rör värdeöverföringsförbud vid kvalitetsbrister. Efterlevnaden av förslaget kan förväntas få mycket allvarliga konsekvenser för förutsägbarheten och ytterst rättssäkerheten. För att kunna lagstifta om kvalitet krävs att det finns definitioner av kvalitet som begrepp och hur denna följs upp, utan en sådan byggs en lagstiftning som ger utrymme för godtyckliga bedömningar och rättsosäkerhet. Någon sådan definition ges dock inte i utredningen, utan den bedömningen överläts till tillsynsmyndigheterna. Det kan få långtgående konsekvenser, då det inte är möjligt att överklaga förelägganden om kvalitetsbrister. Det innebär att en tillsynsmyndighet skulle kunna utfärda ett värdeöverföringsförbud på en kvalitetsbrist, vilken inte har stöd i skolförfattningarna. För att kunna nå en godtagbar rättssäkerhet bör alltså även möjligheten att överklaga en tillsynsmyndighets föreläggande införas.

Den här utredningen måste också ses i sammanhanget av de övriga utredningar som lämnat sina förslag under våren 2025 och efterföljande höst. Förbundet menar att nu aktuella förslag i kombination med utredningen om nationell skolpengsnorm kommer att göra det nästintill omöjligt att driva fristående förskolor och skolor i framtiden. Förslagen innebär att den enskilda huvudmannens redan små marginaler kommer att minska ytterligare.

Sammanfattningsvis anser förbundet att denna utrednings förslag är felriktade i sin utformning. Många tillämpningsfrågor hänskjuts också till den framtida implementeringen av lagstiftningen, inklusive kommande föreskrifter och praxis. Detta lämnar utrymme för svårigheter att bedöma faktiska konsekvenser av förslagen. Förbundet anser att utredningens förslag bör omprövas och ett mer balanserat tillvägagångssätt bör antas för att säkerställa att endast de förskolor och skolor som verkligen behöver förbättras påverkas (oavsett driftsform), samtidigt som seriösa aktörers arbete och elevernas valfrihet bevaras.

De förslag som kommer att få störst konsekvenser för enskilda huvudmän samt elever och lärare på fristående förskolor och skolor är följande:

- Inga statsbidrag till enskilda huvudmän som gör värdeöverföring
- Inga statsbidrag vid förelägganden med viten (kvalitetsbrister)
- Värdeöverföringsförbud vid förelägganden
- Långtgående regleringar rörande konsekvenser av ägarbyte
- Fullständig ekonomisk redovisning per skola samt krav på revisor

Om Almega Utbildning

Almega Utbildning är en arbetsgivar- och branschorganisation för fristående förskolor och skolor. Förbundet har cirka 820 medlemmar. De fristående skolorna och förskolorna fyller en viktig roll i svensk utbildning. I dag väljer drygt 420 000 elever och cirka 50 000 medarbetare fristående skolverksamheter. En stor del av förklaringarna till utvecklingen handlar om ett starkt kunskapsfokus, nöjda elever och föräldrar samt ett ökat inflytande för lärarna.

- Det finns 4 193 fristående förskolor och skolor i Sverige. Dessa utgör 24 procent av de totalt 17 602 svenska förskolorna och skolorna (2023).
- Fristående förskolor finns i 245 av landets 290 kommuner. Fristående grundskolor finns i 186 kommuner och fristående gymnasieskolor i 97 kommuner.
- Fristående förskolor och skolor drivs i olika associationsformer. 72 procent av de fristående skolenheterna drivs av aktiebolag, 9 procent drivs av ekonomiska föreningar, 9 procent av övriga stiftelser och fonder, 8 procent av ideella föreningar och 1 procent av övriga former.
- I allmänhet – men med vissa undantag – bedriver verksamheter som är ekonomiska föreningar, ideella föreningar och övriga stiftelser relativt små skolor, ofta med färre än 200 elever. De största enheterna, med över 800 elever, bedrivs oftast inom ramen för aktiebolag.
- En majoritet av de enskilda huvudmännen (56 procent eller 1 328 huvudmän) har endast en enhet och är inte en del av någon koncern. Här dominerar förskolorna, där 61 procent av huvudmännen har en enhet och inte ingår i en koncern. För grundskolor är motsvarande andel 20 procent och för gymnasieskolor 29 procent.

Synpunkter på respektive förslag

Förslag om villkor för vissa riktade statsbidrag med kvalitetshöjande syfte

Förslaget i korthet:

Utredningen anser att regeringen bör införa villkor för **vissa riktade statsbidrag med kvalitetshöjande syfte**. Möjligheterna till värdeöverföringar ska begränsas för enskilda huvudmän som vill ta del av bidragen. Statsbidrag får inte lämnas till en enskild huvudman som har gjort en värdeöverföring för det senast avslutade räkenskapsåret. En enskild huvudman som mottagit statsbidrag får inte göra någon värdeöverföring för det senast avslutade räkenskapsåret eller för räkenskapsår som bidraget avser. En huvudman som fått ett föreläggande som förenats med vite för brister vid en skolenhet ska inte beviljas riktade statsbidrag.

Förbundets synpunkter på förslaget

Statsbidragen är en del av skolans finansiering och bör också förvaltas på detta sätt, det vill säga att lika villkor måste gälla oavsett huvudman och framför allt utifrån elevperspektivet. Elever ska ha rätt till statsbidragens resurser oavsett huvudman eller driftsform. Förslagen som rör statsbidragen

är, enligt förbundet, inte förenliga med bibehållen mångfald av aktörer då statsbidragen utgör cirka 8% av fristående huvudmäns intäkter.

De statliga bidragen har varit en viktig del av statens styrning som syftat till att alla kommuner och skolor ska få jämlika ekonomiska förutsättningar. Statsbidragens andel av den totala skolfinansieringen är ett sätt för staten att göra riktade satsningar inom kompetenshöjning, kvalitetshöjande insatser och lönehöjningar bland annat. Statsbidragen ligger utanför finansieringen som kommer genom den kommunala skolpengen och ska exempelvis gå till satsningar på läroböcker och lärarhandledningar, skolsociala team, lärares löner och fortbildning samt personalförstärkningar bland annat.

Nedan följer en redogörelse av statsbidragen för 2025 för att illustrera vilka eventuella satsningar som utredaren anser ska villkoras om förslaget läggs fram av regeringen.

- För 2025 föreslår regeringen en förstärkning av statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan om 9 000 000 kronor
- Kunskapsbidraget drygt 8 200 000 000 kronor (8,2 miljarder)
- Fortbildning av lärare och förskollärare, 6 780 000 kronor (6,78 miljoner)
- Fortbildning om metoder för grundläggande läs-, skriv- och matematikinläring. Ska ge 25 % av lärarna i F-klass – årskurs 6 fortbildning.
- Statsbidrag för läroböcker och lärarhandledningar, 7 550 000 kronor (7,55 miljoner)
- Förlängning och förstärkning av skolsociala team, 300 000 000 (300 miljoner)
- Statsbidrag till akutskolor, 200 000 000 kronor (200 miljoner)
- Statsbidraget för personalförstärkningar med + 850 000 000 kronor (+850miljoner) 2025.

Utredarens förslag innebär att statsbidragen ska villkoras av den enskilde huvudmannens val att genomföra värdeöverföringar. Det får till följd att alla de elever, lärare och skolpersonal som i dag har sin vardag i fristående förskolor och skolor erhåller olika ekonomiska villkor för just de satsningar som statsbidragen ska stötta. Förbundet anser att det är ett stort politiskt felsteg att införa regleringar som innebär att lärarlöner, fortbildning, läromedel eller skolsocial miljö som är så viktiga för kunskapsuppdraget och arbetsmiljön ska påverkas av huvudmannens val att göra värdeöverföringar. Detta oavsett om själva statsbidraget helt och hållet används av skolhuvudmannen och till fullo finansierar den satsning som statsbidraget avsett. Det är oacceptabelt ur ett rättvise- och elevperspektiv.

Statistik visar att det genomsnittliga överskottet för fristående huvudmän är ca 3–5%. Det här förslaget omöjliggör därmed för fristående aktiebolagsdrivna huvudmän att verka (8 av 10 elever hos fristående huvudmän går i dessa fristående förskolor och skolor). För många små skolor, som ofta är beroende av statsbidrag, kan detta i praktiken innebära nedläggning.

Utredningen motiverar sina förslag med att enskilda huvudmän alltid kan välja att avstå från att söka statsbidrag. Att skapa ett system där elevernas läromedel eller lönesatsningar på lärare sammankopplas med att fristående förskolor och skolor ställs inför valet att helt avstå från statsbidrag eller att helt avstå värdeöverföring bryter med principen om lika villkor oavsett huvudman. Förslagets utformning skickar en oroväckande signal till elever, lärare och föräldrar i fristående förskolor och skolor om att deras skola är mindre värd, bara utifrån hur den är organiserad.

Att tvinga enskilda huvudmän till valet mellan att avstå från statsbidrag eller att helt avstå från värdeöverföring riskerar också andra värden. Valet är närmast ett första steg tillbaka till en tid med differentierad skolpeng som tillhör dåtiden, då fristående skolor inte fick samma ersättning som kommunala men i gengäld tilläts ta ut elevavgifter. En sådan återgång vore fel sätt att utveckla det svenska friskolesystemet. Vi vill värna den svenska valfriheten som ger varje barn möjlighet att välja en fristående skola oavsett förälderns plånbok.

En mycket viktig faktor i sammanhanget är att statsbidragen redan i dag är förenade med tydliga krav på återredovisning för att säkerställa att medlen har använts till det som avsetts. Den som inte uppfyllt kraven tvingas att betala tillbaka hela beloppet till staten. Förbundet menar att den ordning som redan gäller skapar förutsättningar för att säkerställa att statsbidragen används för det som regeringen vill styra mot och att förslagen, som de är formulerade i utredningen, innebär orimliga och strukturella hinder mot aktiebolagsformen inom friskolesektorn.

De förslag som rör begränsning av statsbidrag vid kvalitetsbrister riskerar att drabba framför allt eleverna i de skolor som verkligen behöver det. Statsbidragens syfte är att motverka särskilda problem i skolan. Utredningens förslag innebär att en skola med kvalitetsbrister som kan behöva statsbidrag för att komma till rätta med brister nekas nödvändiga medel. Vidare saknas en entydig definition av vad som är "kvalitetshöjande statsbidrag", på samma sätt som det övergripande och för utredningen avgörande begreppet kvalitet saknar definition.

Dessutom har utredningen valt att lämna frågan om att definiera vad som utgör ett kvalitetshöjande statsbidrag vidare till regeringen för slutlig bedömning. Det i sig försvårar ytterligare bedömningen av förslagets konsekvenser och reella omfattning. Konsekvenserna blir särskilt svåröverskådliga för de skolhuvudmän som återkommande söker statsbidrag och som betraktar varje statsbidrag som en möjlighet att höja kvaliteten. Att i förordning styra vilka statsbidrag som ska anses ha ett "kvalitetshöjande syfte" skapar en osäkerhet för fristående skolor avseende vilken finansiering de kommer att kunna räkna med. En förordning kan ändras på tre månader.

Våra medlemmar är seriösa aktörer med långsiktiga ambitioner vilket gör att vi naturligtvis behöver längre och bättre planeringsförutsättningar än så. En ordning där statsbidrag kan villkoras på olika sätt beroende på regering kommer inte att underlätta uppbyggnaden av stabila långsiktiga skolor. Risken är att moderatledda regeringar väljer att definiera huvuddelen av statsbidragen på ett sätt och en socialdemokratisk regering på ett helt annat sätt.

De föreslagna förändringarna gör det vidare omöjligt för fristående förskolor och skolor att nyttja 3:12-regeln, vilket innebär att utdelning ersätter lön. Det kommer att slå särskilt hårt mot små verksamheter. Vidare går det inte att utläsa hur statsbidrag som i dag betalas ut som klumpsumma ska fördelas och redovisas på förskole- eller skolenhetsnivå i utredningens förslag. Utredningen hänskjuter dessa frågor till implementeringen av lagstiftningen till regeringen. Denna avsaknad av lagförslag skapar en infrastruktur där utredaren lämnar till departementet att bestämma vilket gör konsekvenserna svåra att förutsäga.

Förbundet **avstyrker**

- utredningens förslag om förbud av mottagande av statsbidrag vid värdeöverföring.
- utredningens förslag om förbud av mottagande av statsbidrag vid kvalitetsbrist.

Förslag om återkrav av bidrag

Förslaget i korthet:

Skolverket bör ges rätt att återkräva hela eller delar av ett beviljat statsbidrag från en enskild huvudman om huvudmannen gjort en värdeöverföring för det senast avslutade räkenskapsåret, eller om huvudmannen genomför en värdeöverföring för räkenskapsår som bidraget avser.

Skolverket bör ges rätt att återkräva hela eller delar av ett beviljat statsbidrag från en huvudman om det efter beslutet kommer fram att det fanns ett föreläggande med vite gällande enheten vid tidpunkten för beslutet eller någon gång under ett år före det.

Förbundets synpunkter på förslaget

Förbundet anser att den nu gällande ordningen, med redovisning av statsbidrag, är tillräcklig för att hantera eventuella återbetalningar.

Förbundet **avstyrker** förslaget om återkrav av bidraget om huvudmannen gör en värdeöverföring.

Förslag om införande av förbud mot vinstutdelning och andra värdeöverföringar

Förslagen i korthet:

Utredningen har valt att lämna förslag om så kallat värdeöverföringsförbud ska införas i skollagen.

- Ett värdeöverföringsförbud vid nyetablering ska gälla under fem år. Det är enbart den fristående skola eller förskola som är nystartad som inga medel får föras ut från.
- Ett värdeöverföringsförbud ska gälla under fem år när en enskild huvudman fått en ny ägare. Ett ägarbyte får anses ha skett när en fysisk eller juridisk person uppnår ett bestämmande inflytande genom direkt eller indirekt ägande i huvudmannen och därmed kan kontrollera huvudmannen. Både direkt och indirekt ägande föreslås omfattas av utredningens förslag. Till skillnad från förslaget vid nyetablering kommer värdeöverföringsförbudet vid ägarbyte omfatta alla förskole- eller skolenheter som berörs av förändringen
- Vid brister. Möjlighet för tillsynsmyndigheten att förena ett föreläggande med värdeöverföringsförbud. Ett värdeöverföringsförbud på grund av ett föreläggande gäller under två år.

Förbundets synpunkter på förslagen

Förbundet välkomnar att fristående förskolor och skolor ska betraktas som tjänsteutövare enligt EU-rätten och att friskoleföretag därmed omfattas av reglerna om etableringsfrihet och fri rörlighet.

Svenska skattebetalare investerar, genom landets kommuner och staten, uppskattningsvis cirka 330 miljarder kronor per år i skolan. Majoriteten av överskottet som fristående skolor genererar återinvesteras i verksamheterna och rörelseöverskottet är i genomsnitt drygt tre procent. Den andel som betalas ut i aktieutdelning är sett till de totala investeringarna i skolan mindre än en promille.

Förbundet har starka invändningar mot utredningens förslag om ett värdeöverföringsförbud. Det är en kraftig inskränkning i företagets rätt att organisera sig. Vi motsätter oss idén om att det är genom att minska företags möjlighet att allokera resurser som vi når högre kvalitet i svensk skola. Det är inte svårt att föreställa sig ett motsvarande scenario för en kommun med en budget avseende fördelning av medel mellan sina olika skolor. Om det sedan, av någon anledning, blir så att en skola går med underskott och en annan med överskott är det rimligt att kommunen får omfördela medel så att de tillgängliggörs där behovet är störst. Att ta bort den ekonomiska flexibiliteten från de fristående huvudmännen och tvinga in varje verksamhet i ett enskiltstuprör gör dem mer sårbara. Det ökar risken för kommunen, eleverna, föräldrarna och lärarna utan någon synbar fördel alls.

För att kunna driva förskolor och skolor långsiktigt behöver det finnas möjlighet att allokera resurser för år med högre kostnadsökningar, sviktande elevunderlag, pandemier eller annat som inträffar. Det är en

grundförutsättning för att kunna driva en seriös och långsiktig verksamhet – något som inte bara gäller inom skolan. Rent konkret kommer förslaget även att försvåra för skolor att överföra överskott eller resurser till områden där de behövs mest, såsom investeringar i nya utbildningsmaterial, teknologisk utrustning, eller anställning av kvalificerad personal. Det här förslaget slår dessutom hårt mot elever med utsatt socioekonomisk bakgrund. Många av våra friskolor gör avgörande och betydelsefulla insatser i utsatta områden. De som drabbas är återigen barn och elever som har valt att gå i fristående förskolor och skolor.

Förslaget kommer vidare att leda till minskade incitament för privata investeringar i skolan då privata investerare kommer att vara mindre benägna att investera i fristående förskolor och skolor om de inte får möjlighet att ta del av vinsten eller om deras investeringar begränsas. Vinst är ingen garanti utan en kompensation för den risk som en entreprenör tar och en förutsättning för långsiktig utveckling av verksamheten. Förslagen som utredningen lägger kommer att leda till mindre kapital för skolans expansion och förbättring. Fristående förskolor och skolor kommer att få försämrade möjligheter att finansiera innovativa projekt eller pedagogiska initiativ, vilket kommer att begränsa deras förmåga att förbättra utbildningskvaliteten och bidra med nya, moderna utbildningsmetoder. Det i sig kommer att påverka utvecklingen av svensk skola i stort. Forskning visar att när en friskola etablerar sig i en kommun så påverkar det även de kommunala skolornas kvalitet.

Värdeöverföringsförbud vid nyetablering

Att driva en fristående förskola eller skola är många gånger förknippat med risker, framför allt vid starten av verksamheten. Att i denna period tala om värdeöverföringsförbud är enligt förbundet missriktat då det i branschen snarare finns en samstämmighet om att överskott inte existerar de första åren. En värdeöverföring eller vinstutdelning är aldrig en självklarhet utan en kompensation för risker som en grundare/ägare tar. Inom friskolbranschen är det inte heller ovanligt att till exempel grundarnas privata hem har fungerat som säkerhet vid uppstarten, det vill säga att risken har varit betydande vid just uppstarten.

Förbundet menar att utredarens förslag om att värdeöverföringsförbudet ska gälla i fem år från nystart är oproportionerligt långt och offensivt. Det kommer att leda till ett minskat intresse att starta och driva fristående förskolor och skolor samt att etablera nya enheter. Det kommer sannolikt också att skapa inläsningseffekter där intresset för att expandera och starta nya enheter minskar.

Värdeöverföringsförbud vid ägarbyte

De långtgående och breda förslagen rörande värdeöverföringsförbud vid ägarbyten påverkar värdet på friskoleverksamheterna och riskerar att slå särskilt hårt mot små verksamheter som vid till exempel generationsskiftet kan få svårt att sälja sin verksamhet. Vidare är ett förbud på fem år orimligt lång tid vid förvärv av ex. en redan prövad och stabil huvudman. En femårsperiod kommer att försvåra för branschens tillväxt hos seriösa huvudmän och vi menar att regeringen särskilt behöver utreda huruvida förslagen är förenliga med EU-rätt och gällande aktiebolagslagstiftning.

Regelverket om inflytande vid ägarbyte kommer också att skapa gränsdragningströsklar gällande ägandeandelar ex aktieägarskap om det införs.

Exempel generationsskifte:

En skolägare vill efter tjugo år trappa ner och överlåta sin verksamhet. På grund av värdeöverföringsförbudet skulle möjligheten att erbjuda rektorer och skolchefer att ta över skolan och driva den vidare med samma ekonomiska marginaler påverkas. Ett avtal, som skulle inkludera avbetalning baserad på framtida vinster, blir omöjligt att genomföra. Den här typen av konsekvens påverkar möjligheten till intern succession inom skolan och kommer att ha negativa effekter på verksamheten och skolsystemet på lång sikt.

Värdeöverföringsförbud vid vitesföreläggande

Värdeöverföringsförbud ska enligt förslaget gälla vid vitesförelägganden men föreslås även kunna gälla vid förelägganden som inte förenas med vite. Mot bakgrund av den stora mängden föreläggande som tillsynsmyndigheterna (Skolinspektionen och de 290 kommunerna) utfärdar varje år brister detta förslag i proportionalitet och riskerar att bli ett *de facto* värdeöverföringsförbud för många skolor då en stor del av alla skolor får någon form av föreläggande, *till exempel för att det saknas ett dokument*.

Ytterligare en problematik kopplat till förslagen om föreläggande och tillsyn är att tillsynsmyndigheten, inklusive kommuner, kan påverkas av politiska inställningar till fristående förskolor och skolor, vilket riskerar att leda till partiska bedömningar. Utredningen skriver också att det finns stora skillnader i vilka förutsättningar kommunerna har för att på ett likvärdigt sätt agera i rollen som tillsynsmyndighet. Om kvalitetsbrister beskrivs subjektivt, och utan fastställda krav blir det svårt att definiera gränser för tillsynen och vi anser att det är olämpligt att låta tillsynsmyndigheterna definiera dessa gränser.

Ett föreläggande som lämnas av en tillsynsmyndighet går inte att överklaga, såvida det inte förenas med vite. Det får till följd att framför allt kommuners förelägganden mot fristående förskolor inte prövats i domstol. Det i sin tur har lett till en omfattande rättsosäkerhet huruvida förelägganden har ett korrekt stöd i skollagens formuleringar. Såsom utredningen också påtalat, ser vi en stor risk för att bedömningarna rörande kvalitetsbrister och värdeöverföringsförbud inte är rättssäkra. En lösning som förbundet påtalat i flera tidigare remissyttranden och på andra sätt är att möjliggöra överklagande av en tillsynsmyndighets föreläggande. En annan lösning är att överföra tillsynen av fristående förskolor till Skolinspektionen. Fördelen med detta är att tillsynen samlas till en enskild myndighet snarare än att den blir spridd på landets alla kommuner, vilket också gör det möjligt för myndigheten att samordna sina bedömningar.

Det här förslagen kommer att medföra administrativa bördor för friskolesektorn där medel kommer att styras bort från den pedagogiska verksamheten till administration och redovisning. Implementering och övervakningen av värdeöverföringsförbud kommer att medföra ökade

administrativa kostnader och arbetsbelastning för skolorna samt de aktörer som ska bidra i tillsyn och efterlevnad av regelverket.

Förbundet **avstyrker**

- Förslaget om ett värdeöverföringsförbud vid nyetablering
- Förslaget att ett värdeöverföringsförbud ska gälla under fem år när en enskild huvudman fått en ny ägare.
- Förslaget om värdeöverföringsförbud vid brister.

Förslag om krav på införande av särredovisning

Förslaget i korthet:

Krav på fullständig ekonomisk redovisning per skola och förskola samt krav på revisor. Elevens skolpeng ska tas upp som en intäkt i skolans redovisning och följa eleven till elevens skola. En enskild huvudman som bedriver verksamhet i mer än en förskole- eller skolenhet ska redovisa den verksamhet som bedrivs i respektive förskole- eller skolenhet särskilt. Även en enskild huvudman som enbart bedriver verksamhet i en förskole- eller skolenhet ska särskilt redovisa den verksamheten om huvudmannen också bedriver annan verksamhet.

I särredovisningen ska verksamhet i förskole- eller skolenheten redovisas som om den bedrivs i en egen juridisk person. Särredovisningen ska ha samma räkenskapsår som den enskilde huvudmannen. Särredovisningen vara upprättad senast sex månader efter att räkenskapsårets slut.

Förbundets synpunkter på förslaget

Förbundet menar att förslagen kring särredovisning gör att pengar omfördelas från pedagogisk verksamhet till revisorer. Det här kommer att leda till ökade kostnader, administration och byråkrati vilket särskilt kommer att straffa små förskolor och skolor men även större. Det viktiga måste vara resultatet av hur pengarna används och inte exakt till vad. Helt enkelt – vad får skattebetalarna för skolpengen? Liknande förändringar har genomförts i Norge och erfarenheter därifrån visar att större företag och koncerner klarar detta men skolläda rapporterar ökad tid på dokumentation och rapportering och minskad tid till pedagogiskt arbete och elever. Vi menar att en ökad detaljreglering och redovisning skapar mindre flexibilitet att anpassa verksamheten efter lokala behov och kommer att slå särskilt hårt mot små och ideella aktörer.

Om utredningen däremot menar att det är viktigt att kunna följa användningen av ekonomiska resurser hos en skolhuvudman, borde rimligen intresset för detta även gälla kommunala skolenheter. Det skulle i så fall också följa grundtanken för vårt skolsystem, nämligen att lika villkor ska råda, något som också anförs i andra sammanhang. Det kan vara av samma vikt för kommuninvånare att se hur kommunen fördelar resurserna mellan olika skolor genom en särredovisning. Förbundet anser, som påpekats ovan, att det är ett olämpligt förslag som driver administration och tar resurser från

undervisningen. Men om syftet med förslaget är att kunna följa resursfördelningen hos en skolhuvudman och förslaget kommer att genomföras, så bör det också införas även för kommunala skolhuvudmän.

Utredaren lämnar även öppet för regeringen att utfärda föreskrifter som anger vad som ska granskas och redovisas på förskole- eller skolenhetsnivå vilket gör att konsekvenserna av lagda förslag är svåra att överblicka i nuvarande form. Förbundet anser att investeringar gör bättre nytta på andra områden än i ökad byråkratisering och där regelverket blir ett sätt att kringgå offentlighetsprincipen.

- Förbundet **avstyrker förslaget** om att det ska införas ett krav på särredovisning per skola och förskola.
- Förbundet avstyrker förslaget, men om det skulle genomföras, bör det även gälla kommunala skolhuvudmän.

Förslag om skärpta krav på enskilda huvudmäns ekonomi och långsiktighet

Förslaget i korthet:

- För att godkännas som huvudman enligt skollagen måste en enskild vid ansökan ha för avsikt att bedriva verksamheten långsiktigt.
- En enskild huvudman som avser att lägga ned en skolenhet ska anmäla det skriftligt till den kommun där skolenheten är belägen. Anmälan ska ha kommit in till kommunen senast den 1 november året före det läsår som nedläggningen genomförs. Anmälan får komma in vid en senare tidpunkt om det finns särskilda skäl. Anmälningsskyldigheten gäller inte om Skolinspektionen har återkallat godkännandet för skolenheten med stöd av 26 kap. 13, 14 §, 14 b § första stycket eller 15 §.

Förbundets synpunkter på förslaget

Ekonomisk stabilitet är en viktig del av att säkerställa långsiktigt hållbara skolor. Skolor med svaga ekonomiska marginaler riskerar att få svårt att hantera oväntade kostnader eller nödvändiga investeringar, vilket kan riskera att påverka elevernas utbildning negativt. Genom att ställa krav på ekonomisk stabilitet kan man säkerställa att skolor har förutsättningar att bedriva en stabil verksamhet över tid. Samtidigt är det en balansgång då många mindre fristående skolor har låga marginaler (1–3%). För att bevara mångfald mellan små och stora skolaktörer bör viss försiktighet iakttas.

Förslaget att enskilda huvudmän i god tid ska informera om avveckling av fristående skolenheter bedöms i grunden vara rimligt då det är positivt för såväl elever som vårdnadshavare att i god tid kunna planera och vidta åtgärder inför en kommande nedläggning av en skola. Detta är något som de flesta fristående förskolor och skolor redan efterlever och i den mån nedläggningar förekommer planeras de oftast för att sammanfalla med terminsbyten för att minska de negativa effekterna av omstruktureringen. Samtidigt är 1 november året innan nedläggning väldigt lång tid i förväg. Det riskerar att leda till att lärare slutar och att elever byter skola vilket riskerar att

leda till sämre kvalitet under vårterminen. Tillfället (1 november året innan) bör därför analyseras ytterligare och från flera perspektiv.

Förbundet **tillstyrker**

- för att godkännas som huvudman enligt skollagen måste en enskild vid ansökan ha för avsikt att bedriva verksamheten långsiktigt.
- förslaget att enskilda huvudmän i god tid ska informera om avveckling av fristående skolenheter.

Förslag om återkrav av kommunala bidrag

Förslaget i korthet:

- Det ska införas en skyldighet för enskilda huvudmän inom skolväsendet att återbetala kommunala bidrag i vissa fall, samt rätt för kommuner att återkräva dessa bidrag.
- En enskild huvudman som fått bidrag enligt skollagen ska vara återbetalningsskyldig till den utbetalande kommunen om bidraget använts i brott.
- En enskild huvudman som fått kommunala bidrag ska vara återbetalningsskyldig till den utbetalande kommunen om bidraget beviljats på felaktig grund eller med för högt belopp.

Förbundets synpunkter på förslaget

Utredningen har i den här delen ett stort fokus på de fall som fristående förskolor och skolor begär fel bidrag men saknar tydlighet avseende vad som ska gälla om kommunen betalar ut fel bidrag. Syftet är att skapa författningsstöd för kommuner att återkräva bidrag som har betalats ut felaktigt. Förbundet ifrågasätter inte att misstag ska kunna rättas till och att pengar som betalats ut felaktigt ska betalas tillbaka. Samtidigt ser vi en risk för att otydligheten i förslagets utformning kan medföra att våra medlemmar inte vågar använda tilldelade medel med risk för återbetalningskrav i efterhand. Om en kommun under en längre tid betalar ut för högt, men inte uppseendeväckande högt, bidrag, riskerar en verksamhet att tvingas lägga ned vid en omedelbar återbetalning pga. kommunens misstag. Förbundet kan också se andra problem med återbetalningskravet. Om en person i styrelsen för en fristående förskola eller skola, begår brott och förskingrar medel eller på annat sätt använder bidraget på ett brottsligt sätt, begår troligen denne ledamot trolöshet mot huvudman. En väl fungerande skola som utsätts för den här typen av brottslighet, drabbas själv i första hand av brottet, dvs. genom att medel försvunnit från verksamheten. Om huvudmannen i övrigt inte agerat brottsligt och tillförskansat sig bidrag på felaktigt sätt skulle förskolan eller skolan drabbas dubbelt. En återbetalning av bidraget skulle kunna leda till att en skola därmed tvingas lägga ned pga. en persons brottsliga handlande. Det kan inte vara rimligt ur ett elevperspektiv.

Förbundet menar att de lagda förslagen riskerar att dels leda till ökad administration för såväl kommuner som skolor, dels också få konsekvenser som är orimliga för den enskilde skolhuvudmannen, utan att det bidrar med en förbättrad kvalitet i utbildningssystemet.

- Förbundet **avstyrker** förslagen.

Förslag om införande av sanktionsavgifter

Förslaget i korthet:

Tillsynsmyndigheter ska få besluta om sanktionsavgifter vid överträdelse av ett värdeöverföringsförbud eller om huvudmannen **inte i rätt tid har** gjort anmälan av förändringar i ägar- och ledningskretsen, gjort ändring av det bestämmande inflytandet över en enskild huvudman, gjort anmälan om att en enskild huvudman avser att lägga ned en skolenhet, upprättat särredovisningen eller inkommit med kopia av årsredovisning eller årsbokslut, revisionsberättelse, särredovisning, revisors yttrande om särredovisning, eller revisors yttrande om värdeöverföring.

När sanktionsavgiftens storlek bestäms ska en rad olika omständigheter beaktas. Om en enskild huvudman ingår i en koncern får koncernens ekonomi beaktas vid fastställande av vitesbeloppets storlek. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om storleken på sanktionsavgifter med fast belopp.

Förbundets synpunkter på förslaget

Förbundet anser att ekonomiska sanktioner som bygger på transparenta kvalitetskrav och är tydliga utan att drabba alla elevers möjlighet till en god utbildning är ett bra styrmedel. Att ha tydliga och förutsägbara sanktioner är bättre än att använda vinstbegränsning som styrmedel. Samtidigt måste det finnas en rimlighet avseende sanktionsavgiftens storlek och den orsakade skadan.

Ett sanktionssystem behöver vara legitimt, transparent och förutsägbart. Dessutom bör det gälla för alla aktörer, oavsett driftsform. Ett dåligt utformat system riskerar att leda till utökad administration vilket i sin tur stjäl resurser från elever, lärare och personal – utan att bidra med avsedd effekt.

- Förbundet **tillstyrker** förslaget, men anser att utformningen av sanktionssystemet är viktig för transparens och legitimitet.

Förslag om lättare att besluta om återkallelse av godkännande, statliga åtgärder för rättelse eller verksamhetsförbud

Förslaget i korthet:

Underlättar för tillsynsmyndigheterna att besluta om att stänga fristående förskolor och skolor vid brister. Förslaget ska också göra det enklare för Skolinspektionen att på kommunens bekostnad vidta de åtgärder som behövs i en kommunal skola samt besluta om verksamhetsförbud för kommunala skolor. Tillsynsmyndigheterna ska få ingripa med myndighetens strängaste

sanktioner om det förekommit allvarliga missförhållanden i en skola och myndigheten inom tre år återigen upptäcker ett allvarligt missförhållande.

Förbundets synpunkter på förslaget

Förbundet **tillstyrker förslaget**.

Förslag om införande av tvångsförvaltning av fristående skolor

Förslaget i korthet:

Statens skolinspektion får när det gäller en verksamhet som bedrivs av en enskild huvudman som står under dess tillsyn, besluta att staten på huvudmannens bekostnad ska vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse (statliga åtgärder för rättelse), om huvudmannen

1. inte har följt ett föreläggande enligt 10 §, och
2. missförhållandet är allvarligt. Inom tre år från ett beslut om föreläggande enligt 10 § som gäller ett allvarligt missförhållande ska statliga åtgärder för rättelse få beslutas trots att föreläggandet har följts, om det ändå finns ett allvarligt missförhållande i verksamheten

Förbundets synpunkter på förslaget

Med rätten att få bedriva skola följer också ett stort ansvar. Skolor som konsekvent brister i sitt åtagande ska kunna varnas, tvingas till böter eller i värsta fall stängas eller tas över – oavsett huvudman. Redan idag finns möjlighet till statlig tvångsförvaltning av en kommunal skolhuvudman eller kommunal skolenhet. Vi anser att motsvarande verktyg behövs även för fristående sådana. Vi vill understryka att tillsynens syfte ska vara elevernas rätt till kvalitet – inte att markera mot driftsformen.

Förbundet menar att ett system måste vara förutsägbart då elevens utbildning kommer att påverkas negativt under en sådan process. Snarare än detaljreglering bör ett indraget tillstånd kunna motiveras om en skola trots varningar och viten inte åtgärdat bristerna. Tvångsförvaltning bör endast användas som en sista utväg för att säkerställa att elever inte drabbas vid allvarliga missförhållanden.

Förbundet **tillstyrker förslaget**.

Förslag om Skolinspektionens rätt att intervjua elever under 16 år utan vårdnadshavarens samtycke

Förslaget i korthet:

En ny bestämmelse ska införas i skollagen (2010:800) som anger att Statens skolinspektion i samband med tillsyn och kvalitetsgranskning får höra elever under 16 år utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren

är närvarande. Eleven får höras om det kan antas att eleven inte tar skada av samtalet.

Förbundets synpunkter på förslaget

Förbundet instämmer i utredningens bedömning och resonemang avseende barns rätt att uttrycka sin åsikt och få den beaktad. Barns rätt att komma till tals och vara delaktiga i frågor som rör just barnets utbildning är en del av barnkonventionen. Det finns inte någon nedre åldersgräns för när barnen ska ha rätt att komma till tals och vara delaktiga, utan rätten gäller alla barn i skolan som är i stånd att bilda sina egna åsikter.

Mot den bakgrunden välkomnar förbundet förslaget om att Skolinspektionen, i samband med tillsyn och kvalitetsgranskning, ska få höra elever under 16 år utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. Detta med det föreslagna tillägget att eleven får höras om det kan antas att eleven inte tar skada av samtalet

Förbundet **tillstyrker förslaget**

Kommentarer avseende utredningens övriga förslag

Tid för ikraftträdande.

Föreslagna lagändringar bör enligt utredningen träda i kraft så fort som möjligt och med det tidigaste tänkbara datumet den 1 juli 2027. Förbundet anser att förslagen och dess konsekvenser är så pass omfattande att de verkligen förtjänar en ordentlig beredningsprocess och inte ska genomföras förhastat och anser att genomförandetiden behöver senareläggas.

För Almega Utbildning

X

Andreas Mörck
Förbundsdirektör

X

Gudrun Rendling
Förbundsjurist